Zeer vroegtijdige zorgplanning bij 60+ers met 1 of meerdere chronische aandoeningen: visie van arts en patiënt

Haio: Lavaert Maarten , U.G.
Promotor: MERTENS Fien , U.G.
Praktijkopleider: Debunne Charlotte , MINDERHOUT Alexander , VAN DEN OSTENDE Julie , VANNESTE Luc , Verschuere Jan

Context: In een samenleving met steeds meer patiënten met een chronische aandoening is een holistische aanpak die rekening houdt met de persoonlijke behandeldoelen en -wensen van een patiënt belangrijk. Vroegtijdige of voorafgaande zorgplanning (VZP) maakt het mogelijk om deze wensen te respecteren op het moment van wilsonbekwaamheid. VZP is een vrijwillig en continu proces van reflectie en dialoog tussen de patiënt, zijn naasten en de zorgverlener(s), waarbij toekomstige zorgdoelen besproken worden. Ondanks de bewezen positieve effecten van VZP, worden deze gesprekken vaak laattijdig of zelfs helemaal niet opgestart bij patiënten met een chronische aandoening. De doelstellingen van dit praktijkverbeterend project zijn (1) dat meer patiënten tussen 50 en 75 jaar met een chronische aandoening VZP bespreken met de huisarts en (2) aanbevelingen doen over het al dan niet verder zetten van het project naar de toekomst toe, op basis van gerapporteerde ervaringen van deelnemende patiënten.

Onderzoeksvraag: Wat is het effect van het meegeven van een folder en het uitvoeren van een telefoongesprek over vroege voorafgaande zorgplanning op het effectief uitvoeren van zo'n VZPgesprek?

Methode: Patiënten tussen 50 en 75 jaar met één of meerdere chronische aandoeningen die niet terminaal waren, werden gerekruteerd in de huisartsenpraktijken van de 5 betrokken HAIO-onderzoekers. Zij kregen een infobrochure rond VZP mee naar huis om te lezen. Nadien werd een telefonisch interview afgenomen waarbij de ervaringen rond het lezen van de brochure en de kennis van VZP bevraagd werd. Op het einde van de looptijd van de studie werd gekeken hoeveel deelnemers werkelijk een VZP-gesprek gevoerd hadden. Simultaan werd in de betrokken huisartsenpraktijken een educatieve interventie over het belang van het tijdig opstarten van VZP gegeven aan huisartsen. Hiervoor wordt verwezen naar de masterproef 'Implementatie van vroege voorafgaande zorgplanning in de huisartsenpraktijk: ervaringen van huisartsen na een educatieve interventie' van Aline Jonniaux en Eleni Vandenberghe.

Resultaten: 46 patiënten ondertekenden een informed consent formulier (ICF) en kregen de folder mee naar huis. Bij 42 van hen kon ook een bruikbaar telefonisch interview afgenomen worden. 18 patiënten hadden nog nooit over VZP gehoord. 4 van de 46 deelnemers kwamen op consultatie voor een VZP-gesprek na de interventie. Slechts 3 patiënten ervaarden de interventie als volledig negatief en vonden de timing om info over VZP te krijgen te vroeg, 19 patiënten hadden een volledig positieve ervaring en 26 patiënten vonden het een goed moment om de infofolder te krijgen. De voornaamste motivaties van patiënten om aan VZP te doen, waren het ontlasten van familie en zelf de touwtjes in handen houden. Patiënten benoemden achteruitgang van de gezondheidstoestand, recente hospitalisatie en ziekte of overlijden van personen in de omgeving als concrete aanleidingen voor een VZP-gesprek. De vertrouwensband met de huisarts alsook de arts die het initiatief neemt, werden benoemd als bevorderende factoren. Een veelgenoemde drempel om een VZP-gesprek te plannen, is dat patiënten het nog te vroeg vinden. Bij patiënten die dit wel al zouden willen bespreken, worden volgende drempels benoemd: emotionele beladenheid voor zichzelf of familie, twijfels over wat hun wensen zijn, praktische drempels bij het invullen van documenten, verondersteld tijdsgebrek van de huisarts.

Conclusie: Onze resultaten sluiten nauw aan bij onze bevindingen uit literatuuronderzoek. Hoewel het aantal VZP-gesprekken als primaire uitkomstmaat werd gedefinieerd, is dit volgens ons niet het belangrijkste resultaat. Belangrijker is de duidelijke appreciatie rond het vroegtijdig informeren over VZP bij het grootste deel van de patiënten. Hieruit concluderen wij voorzichtig dat er draagvlak is om dit al op vroege leeftijd te introduceren.